

ZROZUMIEĆ
POLITYKĘ
UNII EUROPEJSKIEJ

Rolnictwo

Partnerstwo
między Europą
a rolnikami

Wspólna polityka rolna – z myślą
o żywności, obszarach wiejskich
i środowisku

ZROZUMIEĆ POLITYKĘ UNII EUROPEJSKIEJ

Ta publikacja jest częścią serii wydawniczej poświęconej działaniom, jakie podejmuje Unia w różnych obszarach, powodom ich podejmowania i osiąganym wynikom.

Publikacje z tej serii można znaleźć na stronie:
http://europa.eu/pol/index_en.htm
<http://europa.eu/!ud99qu>

Jak działa Unia Europejska
Europa w 12 lekcjach
„Europa 2020” – europejska strategia
na rzecz wzrostu gospodarczego
Założyciele Unii Europejskiej

Agenda cyfrowa
Badania i innowacje
Bankowość i finanse
Bezpieczeństwo żywności
Budżet
Cła
Działania w dziedzinie klimatu
Energia
Gospodarka morską i rybołówstwo
Granice i bezpieczeństwo
Handel
Konkurencyjność
Konsumenci
Kształcenie, szkolenie, młodzież i sport
Kultura i sektor audiowizualny
Migracja i azyl
Opodatkowanie
Polityka regionalna
Pomoc humanitarna i ochrona ludności
Przedsiębiorstwa
Rolnictwo ✕
Rozszerzenie
Rynek wewnętrzny
Sprawiedliwość, prawa podstawowe i równość
Sprawy zagraniczne i polityka bezpieczeństwa
Środowisko
Transport
Unia gospodarcza i walutowa oraz euro
Współpraca międzynarodowa i rozwój
Zatrudnienie i sprawy społeczne
Zdrowie publiczne
Zwalczanie nadużyć finansowych

SPIS TREŚCI

Dlaczego potrzebujemy wspólnej polityki rolnej	3
Na czym polega wspólna polityka rolna	7
Czym zajmuje się UE	8
Rolnictwo w Europie w roku 2020: perspektywy	16
Więcej informacji	16

Zrozumieć politykę Unii Europejskiej Rolnictwo

Komisja Europejska
Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji Społecznej
Dział Informacji dla Obywateli
1049 Bruksela
BELGIA

Tekst zaktualizowano w czerwcu 2014 r.

Zdjęcie na okładce i na str. 2:
© Phovoir

16 str. — 21 × 29,7 cm
ISBN 978-92-79-41403-9
doi:10.2775/980

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2014

© Unia Europejska, 2014
Zezwala się na powielanie niniejszej publikacji.
Wykorzystywanie lub powielanie pojedynczych zdjęć
wymaga bezpośredniej zgody posiadaczy praw autorskich.

Dlaczego potrzebujemy wspólnej polityki rolnej

Wspólna polityka rolna – 50 lat wyzwań

Wspólna polityka rolna (WPR), która powstała w 1962 r., jest oparta na partnerstwie między sektorem rolnym i społeczeństwem, między Europą a jej rolnikami. Do głównych celów WPR należą:

- poprawa wydajności rolnictwa w celu zapewnienia konsumentom stałych dostaw żywności po przystępnych cenach,
- zagwarantowanie europejskim rolnikom godziwych zarobków.

Teraz, 50 lat później, Unia Europejska stoi przed kolejnymi wyzwaniami. Są to:

- bezpieczeństwo żywności – aby wyżywić ludzi na całym świecie, których liczba w 2050 r. może osiągnąć 9 mld, trzeba będzie podwoić wielkość produkcji żywności w skali globalnej,
- zmiany klimatu oraz zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi,
- dbałość o obszary wiejskie w całej UE oraz rozwój gospodarki na obszarach wiejskich.

WPR jest wspólną polityką dotyczącą wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej. Zarządzanie nią odbywa się na poziomie europejskim, a przeznaczone na nią środki finansowe pochodzą z rocznego budżetu UE.

W Unii Europejskiej żyje 500 mln konsumentów, którym należy zapewnić nieprzerwane dostawy zdrowej, pełnowartościowej żywności po przystępnej cenie. Wszystko wskazuje na to, że otoczenie gospodarcze pozostanie niepewne i nieprzewidywalne. Już teraz istnieje wiele wyzwań, a w przyszłości mogą pojawić się nowe. Są to między innymi: globalna konkurencja, kryzysy gospodarcze i finansowe, zmiany klimatu oraz rosnące koszty produkcji spowodowane na przykład wzrostem cen paliw i nawozów.

Priorytetem WPR jest nasza żywność

Aby sprostać tym wyzwaniom, UE stworzyła wspólną politykę rolną (WPR) i od lat ją realizuje.

Celem WPR jest stworzenie warunków umożliwiających rolnikom pełnienie w społeczeństwie różnorodnych funkcji, z których podstawową jest produkcja żywności.

WPR zapewnia obywatelom Europy bezpieczeństwo dostaw żywności. Jako społeczeństwo możemy mieć pewność, że rolnicy wyprodukują odpowiednią ilość potrzebnej nam żywności.

Rolnicy zapewniają nam bardzo różnorodne, przystępne cenowo i bezpieczne produkty wysokiej jakości. Unia Europejska jest znana na całym świecie ze swoich tradycji kulinarnych. Dzięki wyjątkowym zasobom rolnym UE może i powinna odgrywać pierwszorzędą rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego na całym świecie.

Mieszkańcy UE mogą mieć pewność, że żywności nie zabraknie.

Priorytetem WPR są europejskie obszary rolne

W rolnictwie nie chodzi tylko o produkcję żywności. Chodzi w nim również o obszary wiejskie, ich mieszkańców oraz ich cenne zasoby naturalne.

We wszystkich państwach członkowskich UE rolnicy podtrzymują żywotność obszarów wiejskich i tradycyjny styl życia. Gdyby nie gospodarstwa rolne i rolnicy, sytuacja naszych wiosek i miast targowych znacznie by się pogorszyła.

Z rolnictwem związanych jest wiele miejsc pracy na obszarach wiejskich. Rolnicy potrzebują maszyn, budynków, paliwa, nawozów i opieki weterynarzy dla swoich zwierząt. W tych sektorach zatrudnienie znajduje wiele osób. Inne zajęcia to czynności wykonywane na dalszych etapach łańcucha produkcji, związane na przykład z przygotowywaniem, przetwarzaniem i pakowaniem żywności. Jeszcze inne obejmują magazynowanie, transport i sprzedaż detaliczną produktów spożywczych.

Ogólnie rzecz ujmując, rolnictwo i produkcja żywności są podstawowymi elementami naszej gospodarki i społeczeństwa. W 28 państwach członkowskich UE żyje około 12 mln rolników, a w sektorze spożywczym pracują 4 mln osób. Sektory rolnictwa i produktów spożywczych łącznie zapewniają 7 proc. wszystkich miejsc pracy i generują 6 proc. europejskiego produktu krajowego brutto.

Rolnicy zarządzają obszarami wiejskimi z korzyścią dla nas wszystkich.

Priorytetem WPR jest otaczające nas środowisko

Obecny stan europejskich obszarów wiejskich nie jest ich stanem naturalnym. To rolnictwo kształtowało je przez wiele stuleci. W wyniku działalności rolniczej powstało zróżnicowane środowisko i różnorodne krajobrazy. Obszary wiejskie są siedliskiem przeróżnych gatunków fauny i flory. Ta różnorodność biologiczna ma zasadnicze znaczenie dla zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.

Rolnicy zarządzają obszarami wiejskimi z pożytkiem dla nas wszystkich. Wykonują oni **zadania użyteczności publicznej**, z których najważniejszym jest utrzymanie w dobrym stanie gleb oraz ochrona krajobrazów i różnorodności biologicznej. Za wykonywanie tych zadań nie otrzymują oni zapłaty. Aby w jakiś sposób wynagrodzić rolników za te usługi świadczone na rzecz ogółu społeczeństwa, UE udziela rolnikom wsparcia dochodów.

Zmiany klimatu mogą negatywnie wpływać na sytuację rolników. W ramach WPR otrzymują oni wsparcie finansowe, dzięki któremu mogą dostosować swoje metody hodowli i uprawy, aby poradzić sobie ze skutkami zmian klimatu.

Rolnicy najlepiej wiedzą, że o zasoby naturalne trzeba dbać – w końcu to oni wykorzystują zasoby naturalne w swojej codziennej pracy. Aby uniknąć negatywnych skutków ubocznych związanych z niektórymi formami rolnictwa, UE stosuje zachęty, które mają motywować rolników do działania w sposób zrównoważony i przyjazny dla środowiska.

Przed rolnikami stoi podwójne wyzwanie: produkowanie żywności oraz ochrona przyrody i różnorodności biologicznej.

Zrównoważone ekologicznie rolnictwo, w ramach którego rozważnie korzysta się z zasobów naturalnych, ma zasadnicze znaczenie dla produkcji żywności oraz dla jakości życia – dla ludzi żyjących współcześnie, w najbliższej przyszłości oraz dla przyszłych pokoleń.

Polityka rolna w Europie – historia

1957

Na mocy traktatu rzymskiego powstaje Europejska Wspólnota Gospodarcza (załączek obecnej UE) zrzeszająca sześć państw Europy Zachodniej.

1962

Utworzona zostaje wspólna polityka rolna. WPR ma być wspólną polityką, której celem jest zapewnienie obywatelom UE żywności po przystępnej cenie, a rolnikom godziwego poziomu życia.

1984

WPR pada ofiarą własnego sukcesu. Gospodarstwa stają się tak wydajne, że produkują więcej żywności niż potrzeba. Nadwyżki są przechowywane, więc w magazynach zalegają tony żywności. Wprowadza się szereg środków, aby lepiej dostosować poziomy produkcji do potrzeb rynku.

1992

Punkt ciężkości WPR przenosi się ze wspierania rynków na wspieranie producentów. Odchodzi się od podtrzymywania cen, a zamiast niego stosowane są płatności bezpośrednio dla rolników. Rolników zachęca się do stosowania metod bardziej przyjaznych dla środowiska. Reforma zbiega się ze Szczytem Ziemi w Rio de Janeiro (1992), na którym ustanowiono zasadę zrównoważonego rozwoju.

2003

W ramach WPR rolnicy otrzymują wsparcie dochodów. Nowa reforma WPR powoduje oddzielenie dotacji od produkcji. Od tej pory rolnicy otrzymują płatności wspierające dochody, pod warunkiem że gospodarują na gruntach uprawnych i spełniają wymogi norm w zakresie ochrony środowiska, dobrostanu zwierząt i bezpieczeństwa żywności.

2013

Przyjęta zostaje reforma WPR, która ma wzmocnić konkurencyjność sektora rolnego, promować zrównoważone rolnictwo oraz innowacje, przeciwdziałać zmianom klimatu oraz wspierać zatrudnienie i wzrost gospodarczy na obszarach wiejskich.

© iStockphoto/Milan Zeremski

Jak chronimy przyrodę i różnorodność biologiczną?

Dlaczego polityka rolna jest ustalana na poziomie unijnym?

Najważniejszym celem wspólnej polityki rolnej jest zwiększenie wydajności rolnictwa w celu zapewnienia konsumentom stałych dostaw żywności po przystępnych cenach, a rolnikom – odpowiedniego standardu życia.

Jest to cel wspólny dla wszystkich krajów UE i nie da się go osiągnąć, nie udzielając wsparcia finansowego na rzecz rolnictwa i obszarów wiejskich. Podejmując działania w tej skali, można lepiej wykorzystać środki z budżetu niż w sytuacji, gdy poszczególne państwa członkowskie działałyby na własną rękę.

Istnieje jeden duży europejski rynek produktów rolnych, na którym dzięki wspólnemu podejściu do wspierania rolnictwa można zagwarantować rolnikom uczciwe warunki konkurencji na unijnym rynku wewnętrznym i na rynkach światowych.

Gdyby nie istniała wspólna polityka rolna, każde państwo członkowskie niewątpliwie prowadziło by własną politykę, zatem polityka rolna poszczególnych krajów różniłaby się zakresem i poziomem interwencji publicznej. Kształtowanie polityki na szczeblu europejskim gwarantuje wspólne zasady w odniesieniu do jednolitego rynku, w razie potrzeby koryguje brak stabilności na rynku, chroni osiągnięcia dotychczasowych reform realizowanych z myślą o zwiększeniu konkurencyjności europejskiego rolnictwa i umożliwia stosowanie wspólnej polityki handlowej, dzięki której UE jest w stanie mówić jednym głosem w negocjacjach z partnerami z całego świata.

© European Union

Rolnictwo to jeden z niewielu obszarów finansowanych głównie z budżetu UE, a nie ze środków krajowych.

Na czym polega wspólna polityka rolna

Wspólna polityka rolna składa się z trzech elementów. Są to: wspieranie rynku, wspieranie dochodów i rozwój obszarów wiejskich. Elementy te przenikają się nawzajem, dlatego trwałość tej polityki zależy od umiejętnej realizacji celów we wszystkich trzech obszarach.

Wspieranie rynków jest potrzebne, ponieważ rolnictwo w stopniu większym niż wiele innych obszarów działalności zależy od warunków pogodowych i klimatu. Poza tym w rolnictwie nie da się reagować natychmiast na sygnały dotyczące popytu, dlatego dostawy mogą następować z pewnym opóźnieniem. Z kolei niewielkie zmiany w wielkości produkcji mogą mieć duży wpływ na ceny, bowiem w porównaniu z innymi produktami nasze zapotrzebowanie na żywność utrzymuje się na w miarę stałym poziomie.

Tego rodzaju nieprzewidziane okoliczności uzasadniają podejmowanie przez sektor publiczny działań zapewniających rolnikom pewną stabilizację.

Aby zapewnić bezpieczeństwo na rynku, stosuje się szereg instrumentów rynkowych.

Jeśli chodzi o drugi element – **wspieranie dochodów** – płatności bezpośrednio nie tylko gwarantują rolnikom podstawowe dochody, lecz również zapewniają ciągłość wykonywania przez nich zadań użyteczności publicznej związanych ze środowiskiem.

Trzeci element to **rozwój obszarów wiejskich**. W odpowiedzi na konkretne potrzeby i problemy obszarów wiejskich ustanawia się krajowe (a czasami regionalne) programy rozwoju tych obszarów.

Choć kraje UE komponują swoje programy z zestawu tych samych działań, mogą stosować je elastycznie, biorąc pod uwagę konkretne potrzeby lokalne oraz warunki gospodarcze, naturalne i strukturalne. Zgodnie z koncepcją LEADER, która stanowi część programów rozwoju obszarów wiejskich, to lokalne społeczności najskuteczniej rozwiązują problemy o charakterze lokalnym.

Wspólna polityka rolna **finansowana** jest z ustalonego wcześniej budżetu (podobnie jak w przypadku innych dziedzin działalności UE), który obejmuje okres 7 lat. Dzięki temu istnieje określony pułap wydatków, a rolnicy wiedzą, jakie środki są dostępne. Dzięki kolejnym reformom poprawiła się też skuteczność dostępnych narzędzi. Stopniowo mniej efektywne narzędzia

zastępowano bardziej skutecznymi, dzięki czemu polityka rolna lepiej odpowiada zarówno na potrzeby rolników, jak i wymagania konsumentów.

Dwa pierwsze elementy polityki rolnej – wspieranie rynków i wspieranie dochodów – finansowane są wyłącznie z budżetu UE, a w finansowaniu rozwoju obszarów wiejskich, odbywającym się w oparciu o programowanie wieloletnie, uczestniczą kraje członkowskie UE.

Polityka finansowana z budżetu UE

Niektórzy są zdania, że poziom wydatków na wspólną politykę rolną jest kontrowersyjną sprawą. Często słyszy się opinie, że połowa budżetu UE przeznaczana jest na ten cel. Tego rodzaju uwagi nie uwzględniają w sposób wystarczający mechanizmu budżetowego UE ani celów wspólnej polityki rolnej.

To prawda, że na WPR przeznaczonych jest 40 proc. budżetu UE. Wynika to z faktu, że rolnictwo to jeden z niewielu obszarów, w których wspólna polityka finansowana jest głównie ze środków unijnych w przeciwieństwie do większości innych obszarów, które finansowane są głównie przez państwa członkowskie.

Dlatego budżet wspólnej polityki rolnej należy również rozpatrywać w kontekście wszystkich wydatków publicznych w krajach UE. Z tej perspektywy budżet WPR wydaje się niewielki, stanowi bowiem zaledwie 1 proc. całości wydatków publicznych w UE. W 2014 r. wyniósł on 58 mld euro.

Należy również pamiętać o tym, że udział wydatków na WPR w budżecie UE w ciągu ostatnich 30 lat zmniejszył się radykalnie, z prawie 75 proc. do około 40 proc.

W tym okresie do Unii przystąpiło 18 kolejnych państw (przy czym liczba rolników wzrosła ponad dwukrotnie), co oznacza że wydatki na jednego rolnika są obecnie dużo niższe niż w przeszłości.

Czym zajmuje się UE

Priorytetem WPR są europejscy rolnicy

Rolnicy odgrywają bardzo ważną rolę na obszarach wiejskich i UE nie stać na to, aby ich stracić. Podstawowych umiejętności rolniczych trudno się nauczyć z książek, gdyż są one przekazywane z pokolenia na pokolenie.

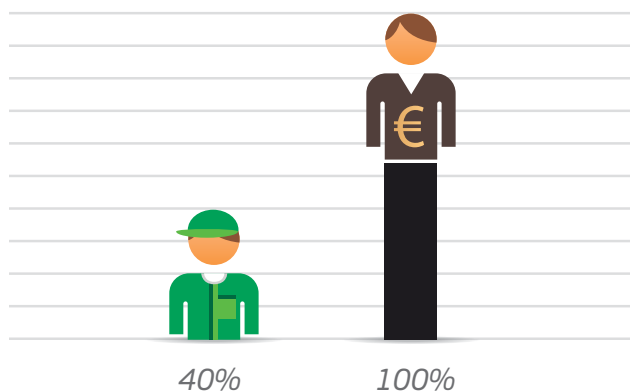
Jednak wielu młodych ludzi nie postrzega już rolnictwa jako atrakcyjnego zajęcia, co skutkuje spadkiem liczby rolników. W latach 60. w pierwszych sześciu państwach Wspólnoty było 6 mln rolników, jednak od tego czasu ich liczba zmniejszyła się prawie o połowę.

Dlatego w ramach WPR młodzi ludzie uzyskują pomoc na rozpoczęcie działalności rolnej dzięki funduszom na zakup gruntów, maszyn i sprzętu. Przydziela się również dotacje na szkolenia w zakresie najnowszych technik produkcji dla rolników już prowadzących działalność oraz tych, którzy dopiero ją rozpoczynają.

Zachęcanie młodych ludzi do podejmowania pracy na roli oraz zapewnienie ciągłości międzypokoleniowej jest realnym wyzwaniem dla rozwoju obszarów wiejskich w UE.

W niektórych regionach uprawa roli jest szczególnie trudna, na przykład na obszarach górskich lub położonych na peryferiach Europy.

POZIOM DOCHODÓW Z DZIAŁALNOŚCI ROLNEJ W PORÓWNANIU Z DOCHODAMI Z DZIAŁALNOŚCI POZAROLNICZEJ

Liczby przedstawiają unijny średni dochód przedsiębiorcy z działalności rolnej na roczną jednostkę pracy nieopłaconej jako procent przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce ogółem w przeliczeniu na ekwiwalent pełnego czasu pracy.

Źródło: Komisja Europejska.

EUROPEJSCY ROLNICY CO ROKU PRODUKUJĄ

Średnia w latach 2009–2011

- **Zboża: 300** mln ton
- **Cukier: 17** mln ton
- **Nasiona roślin oleistych: 20** mln ton
- **Oliwa z oliwek: 2** mln ton
- **Jabłka: 10** mln ton
- **Gruszki: 2** mln ton
- **Owoce cytrusowe: 11** mln ton
- **Wino: 160** mln hektolitrow
- **Wołowina i cielęcina: 8** mln ton
- **Wieprzowina: 20** mln ton
- **Mięso drobiowe: 12** mln ton
- **Jajka: 7** mln ton
- **Mleko: 150** mln ton

Ważne jest, aby zapewnić przetrwanie społecznościom tych regionów. W ramach WPR przewidziane są środki na zagwarantowanie dobrej kondycji gospodarczej społecznościom wiejskim na obszarach podatnych na zagrożenia i zapobieganie ich stopniowemu zanikowi.

Dzięki WPR rolnicy produkują to, czego potrzebują konsumenci

Wspólna polityka rolna przynosi korzyści obywatelom UE. W sklepach i supermarketach zawsze jest mnóstwo żywności, a jej ceny są na ogół przystępne. Obecnie w większości państw Unii przeciętna rodzina wydaje na żywność około 15 proc. swoich miesięcznych dochodów. To o połowę mniej niż w 1962 r.

Rolnicy coraz bardziej starają się chronić środowisko i krajobraz.

Mamy dostęp do odpowiednich ilości wysokiej jakości żywności wyprodukowanej przez europejskich rolników. Europa jest uważana za światowego lidera w takich sektorach, jak produkcja oliwy z oliwek, przetworów mlecznych, mięsa, wina i alkoholi. Ponadto z łatwością możemy ustalić, jak i gdzie została wyprodukowana spożywana przez nas żywność, ponieważ unijne przepisy dotyczące oznakowania i pochodzenia produktów żywnościowych gwarantują konsumentom dostęp do informacji potrzebnych do podejmowania świadomego wyboru w momencie zakupu żywności.

Wielu konsumentów z UE wybiera produkty lokalne lub regionalne, jeżeli są one dostępne. Coraz większe jest zapotrzebowanie na tradycyjne specjalności. Dlatego rolnicy częściej sprzedają swoje produkty bezpośrednio na targach oraz przetwarzają je zgodnie z lokalną tradycją.

Rolnicy są gospodarzami obszarów wiejskich

Około połowy gruntów w UE to grunty uprawiane przez rolników. To sprawia, że rolnictwo ma bardzo duże znaczenie dla naszego środowiska naturalnego. Rolnictwo od stuleci przyczynia się do tworzenia różnorodnych i cennych siedlisk półnaturalnych oraz do ich ochrony. W tych siedliskach, które kształtują wiele krajobrazów w całej UE, występują rozmaite gatunki roślin i zwierząt. Rolnictwo i przyroda wzajemnie na siebie oddziałują. Dzięki kolejnym reformom WPR stosujemy coraz bardziej przyjazne dla środowiska metody uprawy i hodowli.

Rolnicy odgrywają dzisiaj podwójną rolę – produkują dla nas żywność oraz zarządzają obszarami wiejskimi. Wywiązując się z tego drugiego zadania, realizują cele użyteczności publicznej. To, że rolnicy dbają o obszary wiejskie i sprawnie nimi zarządzają, przynosi korzyści nam wszystkim i będzie je przynosić w przyszłości. Zrozumiałe jest zatem, że w ramach WPR rolnicy uzyskują wynagrodzenie za zagwarantowanie nam tych cennych dóbr użyteczności publicznej.

W wyniku reformy z 2013 r., aby uzyskać pełne płatności w formie wsparcia dochodu, rolnicy muszą stosować przyjazne dla środowiska metody rolnicze. W praktyce oznacza to, że muszą oni utrzymywać trwałe użytki zielone (trawa skutecznie absorbuje dwutlenek węgla, co pomaga zwalczać zmiany klimatu), muszą prowadzić minimalną ilość upraw oraz uprawiać 5 proc. swoich pól w sposób wspierający różnorodność biologiczną (tzw. obszar proekologiczny). Rolnicy mogą również uzyskać dodatkowe wsparcie, jeżeli będą stosować surowsze praktyki rolnośrodowiskowe.

Ponadto w ramach WPR promuje się takie działania, jak ochrona estetycznej wartości krajobrazu, zgodnie z oczekiwaniami społeczeństwa.

Inne priorytety, które muszą w swojej działalności uwzględnić rolnicy, to: ochrona różnorodności biologicznej i siedlisk dzikiej fauny i flory, zarządzanie zasobami wodnymi oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu.

W tym względzie dobrym przykładem jest unijny program „Natura 2000”. Jest to sieć około 25 tys. obszarów – obejmujących około jednej piątej terytorium UE – której celem jest ochrona różnorodności biologicznej w Europie. Obszary te nie są odgradzonymi obszarami chronionymi, ale terenami otwartymi, często uzależnionymi od prowadzonych przez człowieka zrównoważonych działań i gospodarki gruntami, które kształtowały te obszary przez lata. Wiele spośród tych obszarów obejmuje grunty uprawne, rolnicy zarządzają nimi w sposób służący zachowaniu różnorodności biologicznej.

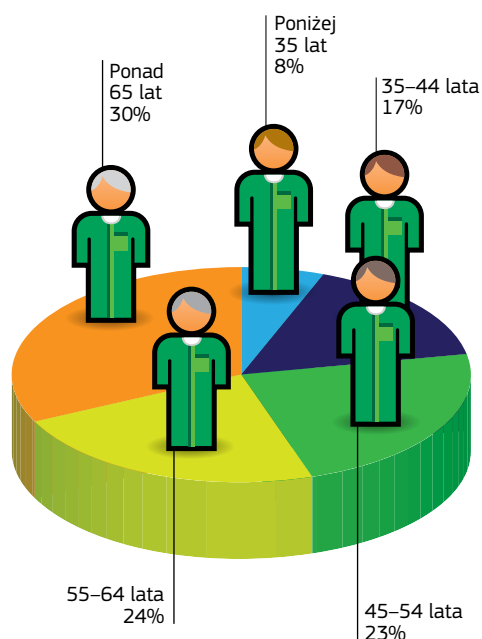
Gospodarka wiejska i tradycyjny styl życia są uzależnione od rolnictwa

Chociaż rolnictwo jest podstawową formą działalności gospodarczej na większości obszarów wiejskich w UE, rolnicy często prowadzą dodatkową działalność. Zajmują się na przykład przetwórstwem żywności i sprzedają swoje produkty konsumentom. Reforma z 2013 r. wspiera bezpośrednią sprzedaż produktów rolnych, na przykład na targach.

Około połowy ludności UE mieszka na obszarach wiejskich. Bez rolnictwa trudno byłoby utrzymać żywotność i poczucie wspólnoty wielu społeczności. Gdyby rolnictwo miało zaniknąć, na wielu obszarach pojawiłby się problem odłogowania gruntów.

Dlatego też w ramach WPR rolnicy uzyskują pomoc finansową, która ma zagwarantować, że będą w dalszym ciągu uprawiać ziemię, oraz sprzyjać tworzeniu dodatkowych miejsc pracy poprzez rewitalizację wiosek,

ROLNICY SĄ CORAZ STARSI

Źródło: Eurostat, 2010.

projekty na rzecz ochrony krajobrazu lub dziedzictwa kulturowego oraz wiele innych działań bezpośrednio lub pośrednio związanych z rolnictwem i gospodarką wiejską.

Dzięki temu można zapobiec wyludnianiu się obszarów wiejskich na skutek braku miejsc pracy oraz wysokiego bezrobocia. Wspierana jest działalność i rozwój instytucji świadczących usługi publiczne, takich jak szkoły i ośrodki opieki zdrowotnej, co motywuje ludzi do pozostawania na wsi i wychowywania tam dzieci.

Europejskie rolnictwo potrzebuje młodych ludzi.

Wzrost gospodarczy i zatrudnienie w Europie wymagają wydajnego i konkurencyjnego rolnictwa.

Należy zwiększyć dynamikę małych gospodarstw rodzinnych. Wielu rolników ma ponad 55 lat i w niedalekiej przyszłości odejdzie na emeryturę. UE dostrzega problem starzenia się rolników. Pomoc młodym rolnikom w rozpoczynaniu działalności jest koniecznością polityczną, jeżeli europejskie obszary wiejskie mają z powodzeniem sprostać wielu stojącym przed nimi wyzwaniom.

WPR napędza wydajność i innowacje

Wspólna polityka rolna pomaga rolnikom zwiększać wydajność i doskonalić umiejętności techniczne.

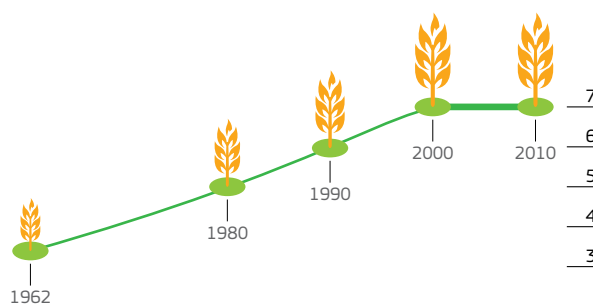
We wczesnych latach funkcjonowania WPR przewidywała zachęty mające skłonić rolników do stosowania nowoczesnych maszyn i nowych technik, w tym nawozów chemicznych i środków ochrony roślin. Było to konieczne, ponieważ w tamtym czasie priorytetem było produkowanie większej ilości żywności dla ludności.

Taka polityka była bardzo skuteczna. Wydajność znacznie wzrosła. Plony zdecydowanie się zwiększyły, jednak od 2000 r. pozostają na stabilnym poziomie. W nadchodzących latach zasadnicze znaczenie będą mieć dla rolników badania naukowe i innowacje, tak aby mogli produkować więcej przy mniejszej ilości nakładów.

Wobec powstałych nadwyżek żywności zmieniły się priorytety. Obecnie WPR służy rolnikom pomocą w takich kwestiach, jak:

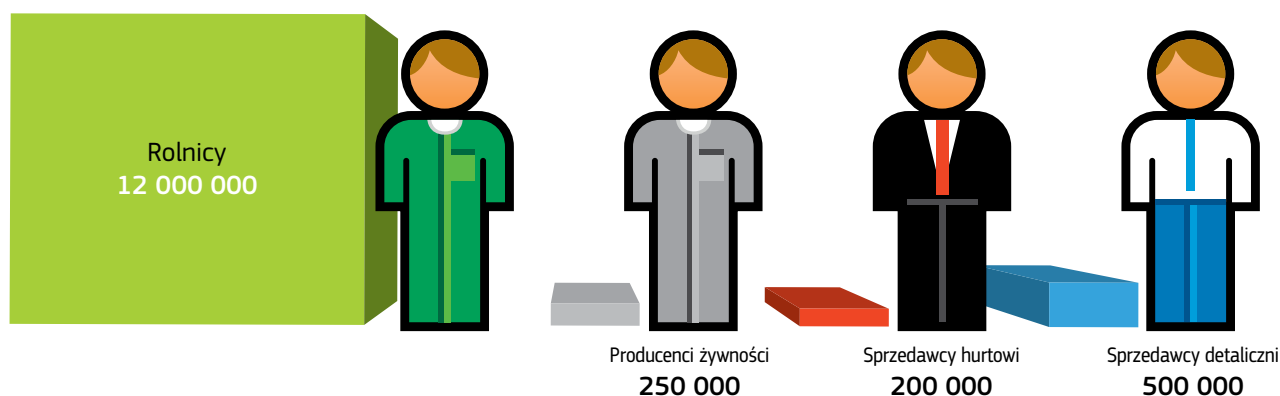
- gospodarowanie w sposób ograniczający emisje gazów cieplarnianych,
- stosowanie technik rolniczych przyjaznych dla środowiska,
- przestrzeganie norm w zakresie zdrowia publicznego, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt,
- produkowanie i wprowadzanie do obrotu specjalności regionalnych,
- wydajniejsze wykorzystanie lasów i terenów zalesionych,
- wypracowywanie nowych zastosowań produktów rolnych w takich sektorach, jak kosmetyka, medycyna i rzemiosło.

WZROST WYDAJNOŚCI ROLNICTWA: PLONY PSZENICY W SZĘŚCIU KRAJACH ZAŁOŻYCIELSKICH UE

Plony w tonach na hektar. Źródło: Komisja Europejska.

KONCENTRACJA PODMIOTÓW W ŁAŃCUCIE DOSTAW ŻYWNOSCI: LICZBA PRZEDSIĘBIORSTW

Liczyby za rok 2010 (rolnictwo) i 2009 (inne sektory). Źródło: Eurostat.

Fundusze badawcze UE są przeznaczone na opracowywanie nowoczesnych systemów gospodarki rolnej, tak aby rolnicy mogli reagować na wiele czekających ich wyzwań, nie tylko tych związanych ze zmianą klimatu i z coraz większą presją związaną z wykorzystaniem zasobów naturalnych. W przyszłości nasi rolnicy będą musieli produkować więcej przy mniejszej ilości nakładów. Będzie można to osiągnąć poprzez stworzenie odpowiednich instrumentów, na przykład partnerstw na rzecz innowacji, służących wspieraniu innowacji w rolnictwie przez niwelowanie istniejącej rozbieżności między badaniami a praktyką rolniczą oraz przez ułatwianie komunikacji i współpracy między zainteresowanymi podmiotami (rolnikami, doradcami, przedsiębiorstwami rolnymi, naukowcami, organami administracji itp.).

Kolejnym priorytetem WPR jest modernizacja

Modernizacja gospodarstw rolnych zawsze była i nadal pozostaje ważnym celem WPR. Wielu rolników z UE używało dotacje na modernizację budynków gospodarskich i maszyn. Inni skorzystali z dotacji na poprawę jakości inwentarza żywego oraz warunków chowu zwierząt.

Wyzwanie polega na zagwarantowaniu, aby modernizacja pomagała rolnikom stawać się bardziej konkurencyjnymi ekonomicznie i wdrażać techniki przyjazne dla środowiska.

Stworzony w ramach WPR program rozwoju obszarów wiejskich pozostanie istotnym czynnikiem napędzającym zmiany i postęp: dzięki niemu rolnicy nadal będą mieć możliwości ulepszania swoich gospodarstw i obszarów wiejskich, na których żyją.

Zgodnie z europejską strategią rozwoju na nadchodzące dziesięciolecie „Europa 2020” rolnicy w UE staną się bardziej wydajni i bardziej konkurencyjni.

Choć główną rolę odgrywają dotacje i kredyty, istnieją również inne środki pomocy rolnikom. Mniej widoczne formy udzielania pomocy rolnikom w całej UE to na przykład programy szkoleniowe i usługi doradcze.

Dlaczego ceny produktów rolnych nie zawsze odzwierciedlają ich jakość

Zdecydowana większość gospodarstw rolnych to gospodarstwa stosunkowo niewielkie. Przeciętny europejski rolnik ma tylko 12 hektarów ziemi (to mniej więcej tyle co 20 boisk do piłki nożnej), a powierzchnia 70 proc. gospodarstw nie przekracza 5 hektarów.

Małe rozmiary gospodarstw powodują, że rolnikom trudno jest uzyskać na rynku najlepsze ceny za swoje produkty. Ich wysiłki zmierzające do poprawy jakości i zwiększenia wartości mogą nie przekładać się na ceny rynkowe.

WPR w coraz większym stopniu pomaga rolnikom wzmacniać swoją pozycję przetargową w stosunku do innych podmiotów w łańcuchu dostaw żywności.

Unia Europejska pomaga rolnikom, wspierając:

- tworzenie organizacji producentów: dzięki nim rolnicy mogą tworzyć grupy i wspólnie sprzedawać swoje produkty; w ten sposób mogą wzmocnić swoją siłę rynkową w ramach łańcucha dostaw żywności,

Europa słynie z produktów spożywczych wysokiej jakości, której gwarancją są unijne systemy jakości.

- inne formy współpracy, dzięki którym rolnicy mogą mieć większą siłę przebicia na rynku oraz zwiększać marżę i konkurencyjność,
- wyspecjalizowane rodzaje produkcji, na przykład rolnictwo ekologiczne,
- relacje umowne w ramach całego łańcucha dostaw żywności,
- tworzenie wspólnych funduszy i programów ubezpieczeniowych umożliwiających rolnikom lepsze reagowanie na niestabilność rynku i szybko spadające ceny.

Narzędzia w zakresie zarządzania ryzykiem i wprowadzania do obrotu mogą zwiększyć siłę przetargową rolników w ramach łańcucha dostaw żywności. Reforma z 2013 r. oferuje wsparcie finansowe rolnikom, którzy chcą z tych narzędzi korzystać.

Wysoka jakość żywności kluczem do sukcesu

Europa słynie z wielkiego asortymentu doskonałych artykułów spożywczych, win i piw oraz ze swoich znakomitych tradycji kulinarnych.

Aby zagwarantować bezpieczeństwo i wysoką jakość jedzenia, w ciągu wielu lat UE wypracowała szereg metod. Są to między innymi normy handlowe, systemy jakości, systemy certyfikacji i zasady higieny.

NORMY HANDLOWE: dotyczą większości produktów rolnych. Określają kategorie produktów, minimalne właściwości, które produkt musi posiadać, oraz niektóre wymogi dotyczące etykietowania. Dostarczają konsumentowi informacji (np. na temat pochodzenia lub odmiany owoców i warzyw) i pozwalają na porównanie cen produktów porównywalnej jakości. Normy te ułatwiają wymianę handlową w Europie.

SYSTEMY JAKOŚCI W CELU IDENTYFIKACJI PRODUKTÓW O SZCZEGÓLNYCH CECACH JAKOŚCIOWYCH: istnieją dwa systemy, które chronią produkty, szczególnie te wytwarzane w określonych regionach w tradycyjny sposób: „chroniona nazwa pochodzenia” (ChNP) i „chronione oznaczenie geograficzne” (ChOG). Czym się różni jedno od drugiego?

Chroniona nazwa pochodzenia: europejski znak jakości dla produktów posiadających gwarancję pochodzenia geograficznego

Chronione oznaczenie geograficzne: europejski znak jakości dla produktów związanych z konkretnym regionem

Europejski znak dla produktów ekologicznych

- ChNP oznacza, że produkt został wytworzony w określonym regionie lub miejscu z wykorzystaniem tradycyjnych umiejętności oraz składników pochodzących z tego regionu, a jego charakter związany jest z tym miejscem. W tej kategorii produktów znaleźć można liczne sery (np. *Queso Manchego* czy *Feta*), wędliny (*Prosciutto di S. Daniele*), oliwę z oliwek (*Umbria*, *Kalamata*, *Montoro-Adamuz*), lecz także owoce i warzywa oraz oczywiście wiele win.
- ChOG oznacza, że jakość lub renoma danego produktu spożywczego jest związana z regionem, w którym miał miejsce przynajmniej jeden etap produkcji. W tej kategorii znajdziemy między innymi piwa (*Münchener Bier*, *Ceskbudějovické Pivo*), mięsa (*Scotch Beef* i liczne rodzaje francuskiego mięsa drobiowego), wyroby piekarnicze lub ryby (np. *Scottish Farmed Salmon*).

ROLNICTWO EKOLOGICZNE: istnieje specjalne logo dla produktów ekologicznych, które gwarantuje poszanowanie europejskich norm produkcji w zakresie rolnictwa ekologicznego. Rolnictwo ekologiczne pozostaje w zgodzie z naturalnym cyklem życia roślin i zwierząt. Jego wpływ na środowisko ograniczony jest do minimum, a metody produkcji są zgodne z konkretnymi i surowymi przepisami unijnymi.

SYSTEMY CERTYFIKACJI: dobrowolne systemy certyfikacji jakości gwarantują zgodność produktu spożywczego z jego specyfikacją, która może obejmować wymogi w zakresie ochrony środowiska, dobrostanu zwierząt, właściwości organoleptycznych lub sprawiedliwego handlu. Komisja opracowała wytyczne w celu harmonizacji tych systemów, zmniejszenia ograniczeń, z jakimi mają do czynienia producenci żywności, oraz zagwarantowania, by konsumenci nie byli wprowadzani w błąd.

ZASADY HIGIENY: normy te obowiązują na wszystkich etapach – od początku produkcji do momentu, gdy produkt znajdzie się na stole – w odniesieniu do produktów

spożywczych wytwarzanych w UE lub importowanych z państw trzecich. Unijna strategia bezpieczeństwa żywnościowego opiera się na przepisach dotyczących bezpieczeństwa produktów przeznaczonych do spożycia przez ludzi i zwierzęta, na niezależnych opiniach naukowych dostępnych dla szerokiego ogółu, środkach kontroli i prawie konsumenta do dokonywania przy zakupie produktów świadomego wyboru.

Komisja i państwa UE wspierają rolników podejmujących starania na rzecz jakości poprzez środki rozwoju obszarów wiejskich i pomoc na działania promocyjne.

UE otwiera swoje rynki na produkty z krajów rozwijających się

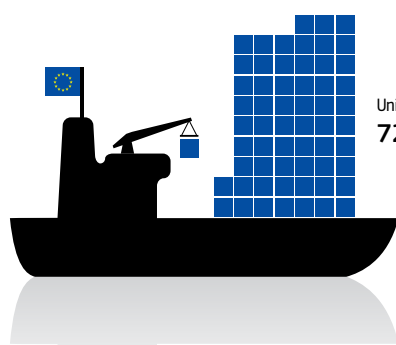
Unia Europejska jest największym na świecie importerelem żywności, a pozostali są za nią daleko w tyle.

W ramach polityki rozwoju obszarów zamorskich Unia pomaga krajom rozwijającym się sprzedawać swoje produkty rolne w UE, dając im prawo do preferencyjnego dostępu do swojego rynku.

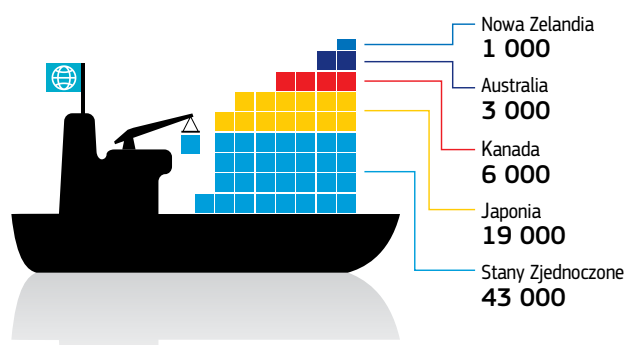
Co roku UE importuje z tych krajów produkty żywnościowe o wartości prawie 60 mld euro. To więcej niż pięciu pozostałych największych importerów żywności (USA, Japonia, Kanada, Australia i Nowa Zelandia) razem wziętych.

UE posiada rozległe kontakty handlowe i współpracuje z państwami trzecimi i regionalnymi blokami handlowymi. Zawarła też (bądź jeszcze prowadzi w tej sprawie negocjacje) dwustronne umowy handlowe z krajami sąsiadującymi i innymi państwami trzecimi, jak również umowy o partnerstwie gospodarczym z krajami rozwijającymi się.

IMPORT PRODUKTÓW ROLNYCH Z KRAJÓW ROZWIJAJĄCYCH SIĘ

Unia Europejska (UE-28)
72 000

Europa jest głównym eksporterem żywności wysokiej jakości

Dzięki sprzyjającemu klimatowi, żyznym glebom i technicznym umiejętnościom rolników Europa jest jednym z największych producentów produktów rolnych na świecie.

Aby wyżywić ludzi na całym świecie, których liczba w 2050 r. może osiągnąć 9 mld, trzeba będzie podwoić wielkość produkcji żywności w skali globalnej. Unia Europejska, za pośrednictwem WPR, odgrywa znaczącą rolę w radzeniu sobie z tym wyzwaniem. Dlatego też UE musi w dalszym ciągu inwestować w swój sektor rolny.

Unia Europejska, dzięki wielkości produkcji, jej różnorodności i jakości swoich produktów, jest znaczącym eksporterem żywności. Co więcej, jest wiodącym eksporterem produktów rolnych (głównie produktów przetworzonych i produktów o wysokiej wartości dodanej).

Jest również jednym z najważniejszych i najbardziej aktywnych członków Światowej Organizacji Handlu (WTO) i aktywnie uczestniczy w opracowywaniu innowacyjnych i perspektywicznych wspólnych przepisów dotyczących handlu światowego, w tym rolnictwa. Wspierając działania WTO, Unia pomaga w utrzymaniu swobodnego, sprawiedliwego i otwartego systemu handlu dla wszystkich krajów na świecie.

EKSPORT UE WEDŁUG SEKTORA

Maszyny i urządzenia **21%**

Chemikalia **11%**

Produkty farmaceutyczne **8%**

Rolnictwo **7%**

Pojazdy i części do nich **6%**

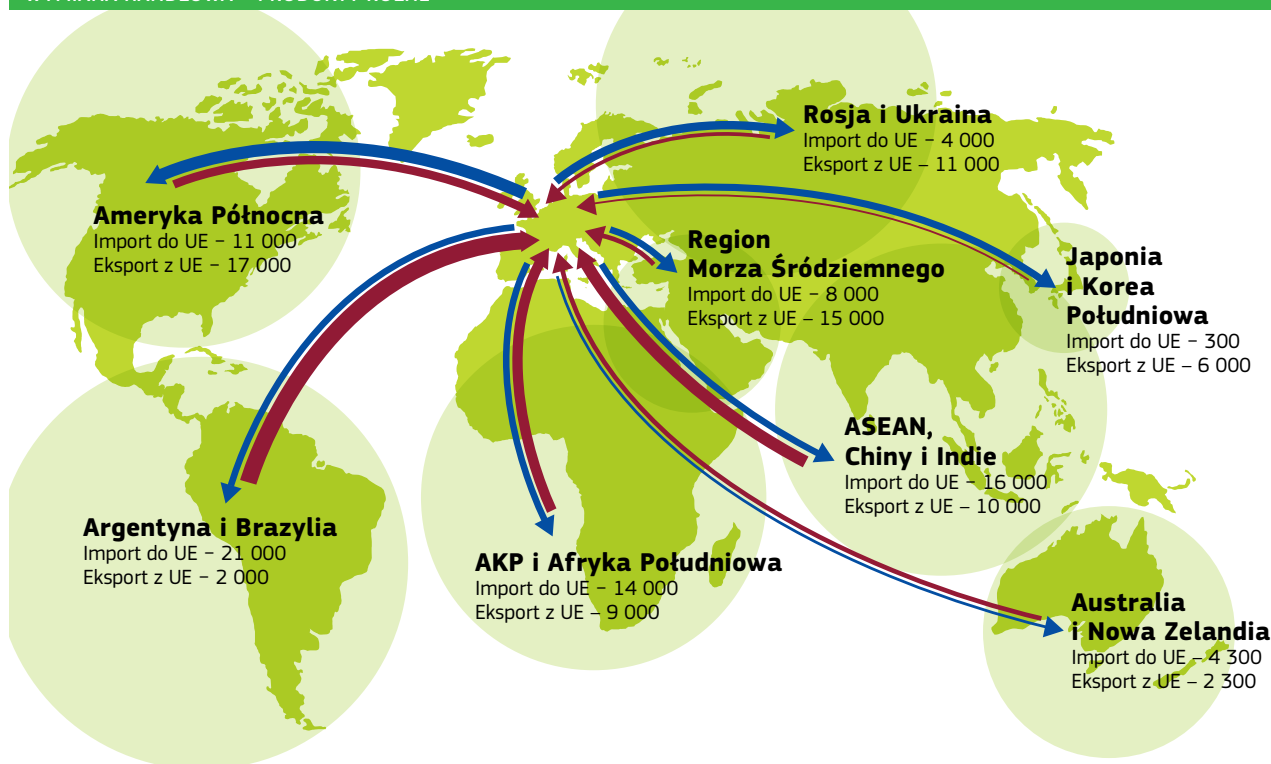
Wyroby włókiennicze **3%**

Maszyny budowlane **2%**

Źródło: Komisja Europejska, 2010.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące wielkości importu i eksportu w Unii Europejskiej.

WYMIANA HANDLOWA – PRODUKTY ROLNE

Rolnictwo w europe w roku 2020: perspektywy

Dzięki wspólnej polityce rolnej na nasze stoły trafia żywność w postaci zdrowych i bezpiecznych produktów wysokiej jakości w przystępnej i uczciwej cenie.

WPR przez wiele lat ewoluowała, dostosowując się do zmieniających się okoliczności gospodarczych oraz wymagań obywateli. Zdecydowana większość obywateli popiera tę politykę i dostrzega wynikające z niej korzyści.

W 2013 r. wspólną politykę rolną zreformowano, aby dostosować ją do wyzwań przyszłości. Nowa polityka rolna uwzględnia oczekiwania społeczeństwa i doprowadzi do daleko idących zmian: wsparcie bezpośrednie będzie sprawiedliwsze i bardziej ekologiczne, pozycja

rolników w porównaniu z innymi uczestnikami łańcucha żywnościowego będzie mocniejsza, a cała polityka rolna będzie skuteczniejsza i przejrzystsza. Reforma stanowi zdecydowaną odpowiedź UE na wyzwania związane z bezpieczeństwem żywnościowym, zmianami klimatu oraz wzrostem gospodarczym i zatrudnieniem na obszarach wiejskich. WPR będzie nadal odgrywać pierwszorzędną rolę w realizacji ogólnego celu polegającego na wspieraniu inteligentnego, trwałego i sprzyjającego integracji społecznej wzrostu gospodarczego.

Tak jak przez ostatnie pięćdziesięciolecie, wspólna polityka rolna będzie nadal przynosić korzyści wszystkim obywatelom UE.

Więcej informacji

- ▶ **Strona Komisji Europejskiej poświęcona rolnictwu:** http://ec.europa.eu/agriculture/index_pl.htm
- ▶ **W trosce o nasze korzenie:** prezentacja unijnej wspólnej polityki rolnej: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-for-our-roots/index_pl.htm
- ▶ **Masz pytania na temat Unii Europejskiej? Odpowiedz na nie Europe Direct:** 00 800 6 7 8 9 10 11 <http://europedirect.europa.eu>

